

Aan: de Minister van Justitie en Veiligheid

Leiden, 29 maart 2019

Betreft: Advies Invoeringswet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen (Stb. 2017, 82)

Inleiding

Deze internetconsultatie gaat in op de beoogde wetstechnische stroomlijning van bepalingen over de tbs-maatregel en de pij-maatregel. Defence for Children vraagt in dit kader aandacht voor de rechtspositie van minderjarigen in het strafrecht en de uitwerking daarvan in de Wet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen.

Uit de voorgestelde wettekst blijkt dat het voorstel voorbijgaat aan het bijzondere karakter van het jeugdstrafrecht. Zo is ten tijde van het ontstaan van de pij-maatregel gekozen voor de terminologie "plaatsing in een inrichting voor jeugdigen". Hiermee komt het karakter van de maatregel tot uiting en daarmee dat deze maatregel onderdeel is van het jeugdstrafrecht. De nieuw voorgestelde tekst laat de specifieke bepalingen voor minderjarigen grotendeels weg. In dit licht bezien is de voorgestelde herziening een achteruitgang.

Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Uitgaande van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind zijn extra rechtswaarborgen nodig die er voor zorgen dat rekening wordt gehouden met leeftijd bij het opleggen van straffen en maatregelen. Dit volgt uit artikel 3, 37 en 40 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) en EU richtlijnen.

Art 40 IVRK lid 3: Staten die partij zijn bij het IVRK streven ernaar de totstandkoming te bevorderen van wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het bijzonder bedoeld zijn voor kinderen die worden verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit.

De doorwerking van artikel 40 IVRK is goed zichtbaar in het jeugdstrafrecht. Specifieke bepalingen gelden als minderjarigen bij de kinderrechter moeten verschijnen, een jeugdsanctie opgelegd krijgen of in een justitiële jeugdinstelling verblijven. Ook wordt bij de vervolging van strafbare feiten rekening gehouden met leeftijd, het belang en de verdere ontwikkeling van minderjarigen.¹

Het verbaast Defence for Children dan ook dat in de Wet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen belangrijke op minderjarigen gerichte bepalingen zijn weggelaten. Defence for Children vraagt om deze specifieke regelgeving terug te brengen in het wetsvoorstel en dit in lijn te brengen met het VN-Kinderrechtenverdrag.

¹ Er zijn diverse wetten en regelingen waarin deze aparte positie nader is uitgewerkt, zoals bijvoorbeeld de Beginselenwet Justitiële Jeugdinstellingen (BJJ), waarin speciale eisen worden gesteld aan mensen die met jonge verdachten en veroordeelden werken en de omgeving waarin zij verblijven. Ook in het kader van de modernisering van het Wetboek van Strafvordering is de rechtspositie van minderjarigen uitgewerkt in boek 6.

Criterium: "een zo gunstig mogelijke ontwikkeling van de jeugdige"

Het nieuw voorgestelde artikel 77sa Sr en 77 t Sr leveren bijvoorbeeld strijd op met artikel 37 en 40 IVRK door het belang van "een zo gunstig mogelijke verdere ontwikkeling van de verdachte / jeugdige terbeschikking gestelde" niet expliciet te noemen. Defence for Children acht dit een criterium waaraan niet voorbij kan worden gegaan wanneer een (jeugd-)TBS met voorwaarden wordt opgelegd of wordt verlengd. Dat geldt ook voor de mogelijk op te leggen voorwaarden op grond van lid 1 van art. 77sa Sr. Deze dienen niet alleen ter bescherming van de veiligheid van anderen dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen, maar ook hier geldt dat in een bepaling opgenomen zal moeten worden dat deze "ter bevordering van een zo gunstig mogelijke ontwikkeling van de verdachte / jeugdige ter beschikking gestelde zijn".

Defence for Children constateert dat er tegenstrijdigheid is ontstaan tussen het nieuw voorgestelde artikel 77sa Sr en artikel 37 Beginselenwet Justitiële Jeugdinrichtingen. Hoe verhouden deze bepalingen zich tot elkaar?

Art 77 sa lid 3 Sr bepaalt vervolgens dat de voorwaarden alleen kunnen worden opgelegd wanneer de jeugdige ter beschikking gestelde daarmee instemt. Het alternatief van niet instemmen is de (onvoorwaardelijke) jeugd TBS. Defence for Children vraagt zich af of en in hoeverre rekening wordt gehouden met leeftijd en complexiteit van de betreffende jongeren? Is een dergelijke keuze reëel als er nog sprake is van ernstige problematiek? Worden minderjarigen leeftijdsadequaat geïnformeerd en in staat gesteld om een keuze te maken?

Ook het nieuw voorgestelde artikel 6.2.22 Sv laat het criterium " een zo gunstig mogelijke ontwikkeling van de jeugdige ter beschikking gestelde" achterwege. Artikel 6.2.22 Sv bepaalt dat "onze Minister erop toeziet dat de jeugdige ter beschikking gestelde ten aanzien van wie een bevel plaatsing in een justitiële jeugdinrichting is gegeven, de nodige behandeling krijgt, de veiligheid van de samenleving in acht wordt genomen en de belangen van slachtoffers worden gediend" en dat "hij met betrekking tot bepaalde jeugdige ter beschikking gestelden aan het hoofd van de instelling bijzondere aanwijzingen kan geven in het belang van de veiligheid van anderen of de algemene veiligheid van personen of goederen of het belang van de slachtoffers". Defence for Children vindt het ook hier van belang dat het criterium "de zo gunstig mogelijke ontwikkeling van de jeugdige ter beschikking gestelde" expliciet wordt genoemd.

Dadelijk uitvoerbaar

In het nieuw voorgestelde artikel 77sa lid 5 Sr is bepaald dat "de rechter op vordering van de officier van justitie of ambtshalve kan bevelen dat de terbeschikkingstelling met voorwaarden dadelijk uitvoerbaar is". Nergens wordt echter duidelijk aan welke voorwaarden moet zijn voldaan om de dadelijke uitvoerbaarheid te bevelen, zoals nu nog wel het geval is. Ook de Gedragsbeïnvloedende Maatregel en de voorwaardelijke straffen hebben eigen criteria. Een derde criterium voor dadelijk uitvoerbaarheid in het jeugdstrafrecht is onwenselijk. Defence for Children adviseert uniformiteit binnen het jeugdstrafrecht te behouden.

Termijn

Het nieuw voorgestelde artikel 77t Sr bepaalt dat "de termijn van de terbeschikkingstelling van de jeugdige, behoudens het bepaalde in artikel 77ta of artikel 77tb, door de rechter, op vordering van het openbaar ministerie, telkens hetzij met een jaar hetzij met twee jaar kan worden verlengd, indien de veiligheid van anderen, dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen die verlenging eist". Ook hier is sprake van een verslechtering ten opzichte van de huidige situatie en spanning met het IVRK. Voor minderjarigen geldt dat vrijheidsbeneming alleen als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur kan worden toegepast. Het opleggen van een kortere termijn dan een jaar zou in het jeugdstrafrecht altijd mogelijk moeten zijn. Daarbij dient voorkomen te worden dat minderjarigen het risico lopen bij omzetting van de jeugd TBS naar TBS op de *long stay* afdeling van een TBS kliniek terecht te komen.

Klachtrecht

Onduidelijk is welke klachtmogelijkheden openstaan voor de jeugdige ter beschikking gestelde. Is ten aanzien van jeugdige ter beschikking gestelden het klachtrecht uit de Beginselenwet Justitiële Jeugdinrichtingen van toepassing of zijn de (bepalingen uit) de beklagregeling van Beginselenwet Verpleging TBS-gestelden van toepassing?

Aanbevelingen:

Defence for Children adviseert het voorstel zoals het er nu ligt aan te passen en opnieuw in lijn te brengen met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

- Breidt de Wet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen uit met specifieke bepalingen ter versterking van de aparte rechtspositie van minderjarigen en werk de betekenis ervan uit in de Memorie van Toelichting.
- Pas de terminologie van de Pij-maatregel niet aan, aan de TBS maatregel.
- Voeg aan artikel 77 sa Sr en artikel 6.2.22 Sv en art 77 t lid 2 Sr het criterium "ter bevordering van een zo gunstig mogelijke ontwikkeling van de jeugdige" toe.
- Behoudt de uniformiteit binnen het jeugdstrafrecht en creëer geen extra criterium voor de dadelijke uitvoerbaarheid van de maatregel.
- Maak mogelijk dat bij een verlenging van de maatregel een kortere termijn dan een jaar wordt opgelegd.
- Voorkom dat minderjarigen na overplaatsing / omzetting automatisch op een *long stay* afdeling van een TBS kliniek worden geplaatst.
- Zorg dat jeugdigen betrokken worden bij het vervolg van het wetgevingsproces van de Wet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen.